

4a. Ole Bornedal: Liktørernes¹ tyranni

Teksten er fra Weekendavisen, 17. november 2017. Ole Bornedal (f. 1959) er filminstruktør og dramatiker. Ole Bornedals kronik er en reaktion på, at filmproducent, Peter Aalbæk, blev anklaget for sexchikane af kvindelige skuespillere.

 # MeToo. Jagten på Peter Aalbæk² og den igangværende udrensning af afvigere fra anstændigheden viser, at vi er ved at tage brodden ud af det, vi i virkeligheden mangler: den frie tanke.

Der er næsten ingen grænser for, hvor chikanerende vores job er. Det er nemlig
5 grænseoverskridende. Det er et job, hvor man flirter – bryder væggen for god tone, almindelig moral, nogle gange ovenikøbet sund fornuft.

Normaliteten har svære vilkår i arbejdet med dramaet – netop fordi dramaet omhandler anormaliteten: virkeligheden og livet sat på spidsen.

Jobbet som instruktør og skuespiller – ja som filmarbejder og teaterarbejder –
10 handler derfor om at overskride grænser.

Hvis ikke man ved det, er man gået forkert.

Hvis man ikke kan tåle at se blod, skal man ikke blive kirurg.

Hvis man hader at sidde, skal man nok ikke blive kontomedarbejder; hvis man hader mennesker, skal man ikke blive sosu-assistent; hvis man er soldat, kan man
15 risikere at komme i krig. Og hvis man arbejder med dramatik, bliver arbejdet dramatisk. På alle måder.

Selvfølgerlig skal ingen misbruges, krænkes eller tvinges ned under psykopaters perverse hæl. Findes der nogen, der er uenig i det? Hvem kan være uenig i, at børn skal have god opdragelse og kærlighed? At man ikke må smide plastik ud i natu-
20 ren? At Trump er en nar? At alle hudfarver er smukke? At kvinder ikke skal forulempes – at ingen skal forulempes? Nej, vel? Vi er hverken dæmoner, ISIS³ eller småt begavede i det her land. Generelt.

Vi er temmelig gode til at skelne mellem godt og ondt, sort og hvidt – hvor grænsen går, respekterer fodgængerovergange, det rene vand, den sunde mad og
25 børnenes sovetid.

Men i stigende grad gyser jeg, når tsunamier af rigtige trends pludselig bliver vendt til inkvisitioner⁴.

Det sker lige nu i disse tider i stigende grad, at ethvert menneskeligt udtryk, som ikke passer ind i ”den gode tone”, bliver tolket som dæmoniske angreb på sel-
30 ve menneskets ”naturstof”, på retfærdigheden, det sande, det rene, den svage, offeret, livets ferske uforfalskede gedigne fløjsbløde vilkår: Alt skal være korrekt, og ethvert udtryk, der går ud over normalitetens fastfrosne konsensus⁵, er enten bare afskyeligt eller udtryk for racisme eller kvindeforagt.

En tendens, som forsøger at genskabe verden, som man tror, den så ud før syn-
35 defaldet. Jeg vil ikke kalde det for den nye småborgerlighed, hvilket jeg egentlig

¹ *Liktørernes*: en liktør var en betjent, som ledsagede høje embedsmænd i det gamle Rom.

² *Peter Aalbæk*: dansk filmproducent.

³ *ISIS*: Den islamistiske organisation ”Islamisk Stat i Irak og Syrien”.

⁴ *inkvisitioner*: den katolske kirkes domstol.

⁵ *konsensus*: generel enighed.

ville finde nærliggende, men næsten gå så vidt som til at kalde den sociofascisme.

En slags åndelig nationalistisk fælles SAMLING – som kræver enhed, renhed og ensretning – og som går til angreb på de, som ikke anerkender eller passer ind i den anerkendte konsensus og fælleskab – og derfor nedgør dem.

40 Fasces (af latin fascis – knippe, bundt) var et myndighedstegn, der blev båret foran romerske embedsmænd af LIKTORER, en slags betjente, som bar knippe af stokke til at prygle med, samlet med en rød læderstrimmel, og evt. en økse.

Man kan måske også nøjes med at bruge begrebet: De Anstændige – som Frederik Stjernfeldt⁶ og Jens Martin Eriksen⁷ kalder dem i deres kloge bog af samme navn.

45 Der er ikke megen plads til Aalbæk i dét selskab.

Han er ved Gud et af de mest brovtende mennesker i det her land, men hvis der er noget, man ikke kan være i tvivl om angående Peter, så er det, at han er, hvad han er, og hvad han står for. Vel nok det mest demaskerede væsen i dansk film og erhvervsliv. Ingen tvivl her: ingen mørk producent, som sidder i skyggerne som en
50 anden Don Corleone⁸ og rækker hånden frem til kys foran sin kravlende undersåt. Mand som kvinde.

Nej, Svinet – som han jo helt uden blusel også vælger at kalde sig selv – er stort set det, han siger, han er. På godt og på ondt.

Og vælger et legebarn at kravle indover pigtråden til en byggeplads FORDI der
55 står Adgang Forbudt – Fare! – så véd selv et barn, der vel at mærke kan læse, hvad det kan forvente. Og det fik da også Björk⁹ til for nogle år siden at flygte den modsatte vej over hegnet da Trier¹⁰ blev for meget. Det var måske klogt hun gjorde det, hvem ved – men godt at hun da endelig tyve år efter kunne få luft for frustrationen og gå til offentligheden med den. Det har jo gået hende meget dårligt lige siden hun
60 fik den anerkendelse og de guldpalmer for den bemærkelsesværdige præstation!?

Arbejder man med dramatik, arbejder man med både grænser, overløb og pigtråd. Og alle mænd og kvinder som gerne vil ind i den branche opfordres hermed til at holde sig væk, hvis de seriøst er bange for både udfordringer og provokationer.

Jeg skal ikke her gå i detaljer omkring alle de gange jeg selv er blevet forsøgt
65 “seksuelt misbrugt” af kvinder som havde større magt end jeg selv i min branche. Men det er vel blevet til en tre-fire gange op gennem karrieren.

Plus en ret stor spillefilm der gik i vasken bl.a. fordi jeg ikke tændte på den kvindelige producent på den måde hun nu en gang gerne ville antændes på.

Det har jeg så ikke ligget søvnløs over siden hen gennem årene, men lærte vel
70 et eller andet af det. F.eks. at man ikke skulle arbejde med producenter som vil kysse – og det gør jeg så heller ikke i dag. Det bliver højst til en venskabelig krammer i ny og næ og VIL de min krop, så antyder de det ikke en gang.

Jeg er helt enig med Svinet i, at man skal sige undskyld, hvis man har været rigtig dum. Og det er klogt, at han gør det.

⁶ *Frederik Stjernfeldt*: professor og forfatter.

⁷ *Jens Martin Eriksen*: forfatter.

⁸ *Don Corleone*: hovedperson i Mario Puzos roman *The Godfather*.

⁹ *Björk*: islandsk sangerinde og skuespiller.

¹⁰ *Trier*: Lars von Trier er dansk filminstruktør, der arbejdede sammen med Peter Aalbæk.

75 Men jeg er også enig med ham i, at det er svært ikke at smile ad folk, der føler sig traumatiserede, 25 år efter at de fik et klask i røven.

Så må det godt nok være et helt særligt klask. Et helt specielt ur-klask af den slags, ingen mennesker endnu har skrevet om eller set før, for jeg har da også i tidens løb modtaget klask i røven fra kvinder, men ikke nogen, som jeg husker
80 som andet end et klask? Var det lidt ydmygende? Måske. Men så var det jo det, jeg blev: ydmyget og sur. Jeg blev i alle tilfælde ikke traumatiseret af det.

I en tid, hvor børn flygter over hals og hoved ud af Burma og Syrien, og julepakker strømmer ud fra Red Barnet, og Antarktis viser sig at ligge oven på en ulmende vulkan, så er det svært at tage et 25 år gammelt klask i røven særlig
85 alvorligt, medmindre det da er den pågældende journalists avancerede forsøg på et råb om hjælp!? Et kendt psykologisk fænomen, at årsagen til en neurose lægges uden for en selv, for så skal man ikke granske inde i sig selv. Nemmere at putte det i en konvolut og sende det til en anden.

I Svinets tilfælde var så lige dét brev cirka 25 år om at nå frem.

90 Må jeg spørge: Er det kun mig – eller er det svært at forstå, når kvinder stiller sig i kø for at få adgang til Harvey Weinstains¹¹ formue som beløber sig til godt 300 mio. dollars? Der findes helt sikkert de helt ærligt forurettede, men kan man ikke forestille sig, at der også er en hel del af de andre?

Når en kvindelig skuespiller omtaler sit første møde med Harvey (som jeg lige
95 vil nævne, at jeg selv har oplevet på allernærmeste hold gentagne gange da jeg arbejdede sammen med ham i to år) som seksuelt ydmygende – og hun senere beskriver sit ANDET møde med ham som (nærmest) voldtægt og siden beskriver sit nu TREDIE meget meget svære møde med ham som perverst...er jeg så virkelig den eneste der undrer mig over hvorfor hun nogensinde NÅR til det tredie
100 møde? Jeg tror faktisk alle de intelligente selvbevidste kvinder jeg kender – og det er ALLE – aldrig ville nå så langt som til det første møde.

“Jamen disse kvinder er jo afhængige af disse magtfulde mænd – de befinder sig i deres hule hånd – deres karrierer afhænger af dem”

Nå? Hvilke kvinder? Jeg kender ikke de kvinder. Alle de kvinder jeg kender i
105 branchen er stærke og sætter sig ikke til salg for nogen eller nogetsomhelst. Og jeg kender næsten de fleste. Skuespillere, producenter, assistenter, distributører. Kvinder som har klaret sig helt uden magtfulde mænds indflydelse? De unge kvinder der arbejder inde på mit selskab er over een kam selvbevidste, begavede med ben i næsen og ville ALDRIG finde sig i en ydmygelse.

110 Jeg var sammen med Dustin Hoffmann¹² for nogle år siden. Nok eet af de mest charmerende mennesker jeg har mødt (i den halve time det varede) charmede alle i rummet - især kvinderne. Ingen tvivl om der var både smag og libido i The Graduate.¹³

Lissom fotoet af ham og hans assistent sammen viser: en kussetyv og en skri-
115 gende-af-grin-assistent ved siden af ham.

¹¹ *Harvey Weinstein*: amerikansk filmproducer og skuespiller.

¹² *Dustin Hoffmann*: amerikansk skuespiller.

¹³ *The Graduate*: amerikansk romantisk drama fra 1967 med Dustin Hoffmann i hovedrollen.

Og så 25 år efter – samme kvinde der nu mener hun er blevet traumatiseret af hans tilnærmelser?

Ringer der ikke også alarmklokker her? Eller er Liktorerne allerede rykket ud og sat manden op på ladvognen sammen med de andre uden rettergang?

120 Måske har jeg også gennem årene “bagt” på en skuespillerinde eller medarbejder og formastet mig til – ikke klask bagi hvilket tilhører Svinets drengestreger – men udfordret på en kop kaffe eller middag. Måske ovenikøbet med en bagtænke?? Ja, det kan tænkes og det må indrømmes. Men jeg tænker det tilhører menneskelivet? Eller hvad? Og ud i dét liv har jeg vel været lige så heldig eller uheldig
125 som alle andre mænd og fået et nøgternt ja eller nej.

Ja – når nu vi er i gang – så har jeg faktisk nydt det privilegium at spise middag med Ashley Judd¹⁴ - men hvor hun drillede mig gennem en hel stiv time fordi jeg ikke kunne nævne min yndlings-champagne eller havde besøgt Bora Bora¹⁵ og derfor tilsyneladende ikke levede op til hendes luksuriøse krav til en mands Hollywood-dannelse. Så det var så kedeligt et bekendtskab at jeg simpelthen ikke til-
130 lod hende at bage på mig.

Måske er jeg naiv og dum og blind, men helt ærligt kender jeg ikke en eneste mand, som nogensinde har forsøgt at købe en skuespillerinde til noget som helst.

Tror liktorerne seriøst, at mænd er så dumme? At vi er savlende evigt liderlige
135 bæster, der vil gøre hvad som helst for et easy lay?¹⁶ Hvilke kvinder tror egentlig det? At mænd er mere fjollede, pjattede, overskridende, læs: frække – det er helt sikkert.

Så siger vi da også undskyld for det. For det er kvinder jo ikke? Eller hvad?
Eller er det i virkeligheden et rigtigt mandesyn på kvinder? Og er det et kvindesyn,
140 som deles af kvinder?

(...)

¹⁴ Ashley Judd: amerikansk skuespillerinde.

¹⁵ Bora Bora: ø i Stillehavet.

¹⁶ easy lay: nemt knald.